

MEÐ 80 ÁRA STARFSREYNSLU Í HJÚKRUN

Ragnheiður Gunnarsdóttir skrifar

FYRIR 40 árum útskrifaðist stór hópur hjúkrunarfræðinga frá Hjúkrunarskóla Íslands, eða 84 einstaklingar. Sama ár og þessi hópur hóf nám í Hjúkrunarskóla Íslands, alls níutíu og níu einstaklingar, hófst nám í hjúkrunarfræði við Háskóla Íslands og í hönd fóru nokkur ár sem hjúkrunarfræði var kennd á báðum stöðunum. Það ætti því engum að koma á óvart að margir hjúkrunarfræðingar séu á næstu árum að komast á eftirlaunaaldur og að fari sem horfi verði skortur á hjúkrunarfræðingum á Íslandi miklu stærra vandamál en það er í dag.

Meðal þeirra sem útskrifuðust 1976 voru Þóra Árnadóttir, deildarstjóri á B-7 á LSH í Fossvogi, en hún fer á eftirlaun nú í nóvember eftir þrjátíu og eins árs starf sem deildarstjóri á Landspítala, og Nanna Ólafsdóttir, lengst af sínum starfsferli yfirmaður birgðastöðvar við Tunguháls. Nanna hóf töku lífeyris fyrir fjórum árum en vinnur enn fulla vinnu.

Úr lögfræði í hjúkrun

Ragnheiður Gunnarsdóttir mælti sér mót við þær hollsystur á skrifstofu Þóru og forvitnaðist um fjörutíu ár af hjúkrun. „Við erum

„Mig langaði ekki í læknisfræði, fannst læknarnir miklu fjær fólkinu, það voru samskiptin í hjúkrun sem heilluðu og hjúkrun í Háskólanum, enginn vissi hvernig það nám yrði og útkoman úr því.“

báðar stúdentar frá Menntaskólanum í Reykjavík, sín á hvoru árinu,“ segir Þóra. „Ég fór beint í lögfræði, hafði gaman af sifjarétti, en þegar ég var á öðru ári í lagadeild þurfti ég að leggjast inn á spítala í 10 daga. Það var mín fyrsta reynsla af sjúkrahúsum og heilbrigðiskerfinu, og það varð bara ekki aftur snúið í orðsins fyllstu merkingu. Ég bara kolféll fyrir sjúkrahúsumhverfinu, öllum þessum samskiptum, en á þessum tímum gerðu kvenlögfræðingar lítið annað en rukka fólk og sjá um hjónaskilnaði. Ég fór því aldrei í annars árs prófin í

lagadeildinni heldur í hjúkrunarskólann um haustið,“ segir Þóra. En datt henni ekki hug að fara í háskólann í læknisfræði eða hjúkrun, stúdent og lögð af stað í háskólanám? „Nei,“ segir hún, „mig langaði ekki í læknisfræði, fannst læknarnir miklu fjær fólkinu, það voru

samskiptin í hjúkrun sem heilluðu og hjúkrun í Háskólanum, enginn vissi hvernig það nám yrði og útkoman úr því.“

En hvað réð því að Nanna fór í hjúkrun, stúdínan frá Menntaskólanum í Reykjavík? „Ég er læknisbarn,“ svarar Nanna, „ólst upp á Akureyri þar sem pabbi minn var læknir. Hann var aldrei heima, alltaf í vinnunni, og ég hefði ekki getað hugsað mér svoleiðis vinnutíma. Hann var bæði með stofu og á vöktum og ég man eftir mér að brýna sprautunálar á stofunni hjá honum áður en allar nálar urðu einnota. Pabbi dó þegar ég var þrettán ára og við fluttum suður. Öll sumrin mín í menntaskólanum vann ég í svokölluðu hjúkrunarnemaplássí á Vífilstöðum – hljómar gamaldags í dag. Þar var ég auðvitað hvött til að fara í hjúkrun en langaði í sjúkraþjálfun sem var ekki kennd á Íslandi á þeim tíma. Ég byrjaði því í líffræði eftir stúdentspróf, var að bíða eftir að sjúkraþjálfunin yrði kennd hér heima, en fór svo í hjúkrun.“

Í hópi níutíu og níu nemenda sem hófu nám 1973

Þær Þóra og Nanna eru sammála um að 99 manna hópurinn, sem byrjaði í Hjúkrunarskólanum haustið 1973, hafi verið frábær, en af þeim útskrifuðust 84 árið 1976. Þóru og Nönnu bauðst báðum kennsla við Hjúkrunarskólann að námi loknu, en leið Þóru lá þá til Danmerkur þangað sem hún elti kærastann. Þar vann hún svo í sjö ár og telur sig mjög heppna að hafa unnið þar á gigtardeild, en á þeim

„Ég ætla ekki að gera nokkurn skapaðan hlut við eftirlaun!“

tíma voru miklar uppgötvanir gerðar á tengslum gigtar við ónæmiskerfið og áhugi hennar alltaf legið þar síðan, en Þóra er varaformaður Gigtarfélags Íslands. Nanna tók hins vegar boðinu um kennslu, vann við hana í fullu starfi í nokkur ár en síðan lá leiðin á Landakot,

slysadeildina og svo á innkaupadeildina við Tunguháls þaðan sem nánast allir hjúkrunarfræðingar þekkja hana.

En við hvað er Nanna að fást núna eftir að hafa byrjað á lífeyri fyrir um fjórum árum? „Kennslan hefur alltaf heillað mig,“ segir Nanna og brosir, „ég byrjaði að kenna um leið og ég lauk Hjúkrunarskólanum, aflaði mér svo kennsluréttinda í Kennaraskólanum. Þegar ég hætti sem deildarstjóri innkaupadeildar

NANNA ÓLAFSDÓTTIR

ÞÓRA ÁRNADÓTTIR

útbjó ég leiðbeiningar fyrir alla verkferlana þar. Núna kenni ég starfsmönnum spítalans á Oracle-hugbúnaðarkerfið um þá þætti sem snúa að innkaupunum, og svo kenni ég í Slysavarnaskóla sjómanna því skipstjórar og stýrimenn verða að geta bjargað sér úti á sjó.“ Þóra, sem lætur af starfi deildarstjóra B-7 nú í nóvember, segist hins vegar bara ætla á eftirlaun – ekki gera nokkurn skapaðan hlut annan – þó Nanna hafi miklar efasemdir um að það muni standast.

En hvernig sjá þær hollsystur, með samanlagða 80 ára starfsreynslu sem hjúkrunarfræðingar, fagið hafa þróast og hvernig er unga fólkið sem velur hjúkrun að ævistarfi núna? „Þau líta mörg öðruvísi á sína menntun,“ segir Nanna, „þau sjá ekki öll hjúkrun fyrir sér sem vaktavinnu og þau hugsa örugglega betur um sjálf sig og fjölskylduna sína, gera meiri kröfur persónulega.“ Og Þóra bætir við: „Mér finnst

tryggðin gagnvart spítalanum minni en það var hjá okkur. Ég bara mætti á vakt ef það vantaði einhvern, annars hefði Nanna eða einhver annar þurft að vinna tvöfalt, en þetta mátti aðeins breytast. Hvað varðar fagið þá finnst mér klínísk þekking hjúkrunarnema betri í dag en fyrir nokkrum árum. Að fá fleiri karlmenn í hjúkrun held ég

að verði auðveldara en var, þetta eru ekki bara launin. Ungir menn í dag fara í fæðingarorlof, hugsa meira um börnin sín en áður og þetta held ég að breyti viðhorfunum til framtíðar. Að karlmenn sinni umönnun og hafi gaman af samskiptum er eðlilegasti hlutur í heimi. Það var einhver óverðskuldaður hommastimpill á strákum sem völdu hjúkrun hér áður fyrr en það held ég að heyri nú algerlega fortíðinni til, sem betur fer, og sjáðu nú strákana sem útskrifuðust með okkur, frábærir hjúkrunarfræðingar.“

„Að karlmenn sinni umönnun og hafi gaman af samskiptum er eðlilegasti hlutur í heimi. Það var einhver óverðskuldaður hommastimpill á strákum sem völdu hjúkrun hér áður fyrr en það held ég að heyri nú algerlega fortíðinni til, sem betur fer, og sjáðu nú strákana sem útskrifuðust með okkur, frábærir hjúkrunarfræðingar.“

Skortur á langtímastefnu í heilbrigðiskerfinu

Þær hafa báðar áhyggjur af skorti á hjúkrunarfræðingum sem blasir við innan fárra ára og finnst heilbrigðisyfirvöld og spítalinn ekki hafa brugðist við í tæka tíð. Ef við eigum að útskrifa fleiri hjúkrunarfræðinga þá þarf fleiri nemapláss á deildum. Það hefði verið hægt að fjölga um

nokkur pláss á hverju ári síðustu nokkur ár en að fjölga þeim í einu um nokkra tugi er óframkvæmanlegt. Kannski væri þó hægt að nýta landsbyggðarsjúkrahúsin betur, Akranes, Keflavík og Neskaupsstað, en það er alltof seint farið af stað ef það er þá farið af stað. Mér finnst sama hvar maður ber niður, sjúklingarnir á spítalanum eru orðnir svo miklu veikari en þeir voru áður, bæði eldri og veikari, og úrræðaleysið þegar aldraðir eiga í hlut er ömurlegt. Aldraðir þurfa að koma aftur og aftur á bráðamóttökuna og þvælast um spítalann áður en þeir fá

varanlega vistun. Og biðin eftir heimahjúkrun er eitthvað sem á alls ekki að þurfa að vera. Ég er á þeirri skoðun að það sé sama hvert litið er í heilbrigðiskerfinu, það er hvergi nein langtímastefna,“ segir Þóra. Og hér bætir Nanna við að ábyrgð sveitarfélaganna ætti að vera með sama hætti á öldruðum hér á landi og á Norðurlöndunum þar sem sveitarfélögin þurfa að greiða fyrir spítaladvölina frá þeim tíma að hægt væri að útskrifa viðkomandi heim eða á hjúkrunarheimili.

En hafa þær hollsystur hugmyndir um hvernig hægt er að fá hjúkrunarfræðinga til að seinka töku lífeyris eða vinna eftir að þeir mega hefja töku lífeyris? Og það hefur Nanna. Hún vill að farið verði í kostnaðargreiningu á því hvort sé hagkvæmara, að halda í núverandi kerfi þar sem veikindaréttur fellur niður við töku lífeyris, eða halda veikindaréttinum inni og að hjúkrunarfræðingar skili meiri vinnu. Aðspurðar hvort þær færu aftur í hjúkrun ef þær gætu valið framtíðarstarfið á ný kom undrunarsvipur á þær báðar og Nanna svaraði að bragði: „Báðar, án þess að blána.“